

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

DENDROLOGIYA

FANI BO'YICHA

SILLABUS

(Sirtqi ta'lim 1-bosqich talabalari uchun)

Bilim sohasi:	800000	– Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi:	820000	– O'rmon xo'jaligi
Ta'lim yo'nalishi:	60820100	– O'rmonchilik va aholi yashash joylarini ko'kalamzorlashtirish

Samarqand –2024

Modul / FAN SILLABUSI
Sirtqi bo'lim
60820100 – O'rmonchilik va aholi yashash
joylarini ko'kalamzorlashtirish ta'lim yo'nalishi

Fan nomi:	Dendrologiya
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	DENDB 11 12
Yil:	I
Semestr:	1-2
Ta'lim shakli:	Sirtqi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	360
Ma'ruza	18
Amaliy mashg'ulotlar	28
Laboratoriya mashg'ulotlari	4
Seminar	—
Mustaqil ta'lim	304
Kredit miqdori:	12
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)

FMI	Fanning o'qitishdan maqsad - daraxt va butalarning sistematikasi, hayotiy shakllari, morfologiyasi, biologiyasi, yashash muddati, ko'payish usullari, turning muhit bilan munosabatlarini va evolyutsion taraqqiyotini o'rgatishdan iborat.
------------	---

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar

1.	Botanika
2.	Biologiya
3.	O'simliklar fiziologiyasi
4.	O'rmonshunoslik

Ta'limnatijalari (TN)

	<i>Bilimlar jihatidan:</i>
TNI	Dendrologiya fanining shakllanish tarixi. Daraxt va butalarning vegetativ organlari ularning morfologiyasi va hayotiy funksiyalari, generativ organlari, daraxtlarning hayotining davomiyligini bilishlari lozim:

TN2	Daraxtlarning morfologik xususiyatlari. Daraxtlarni turli sharoitlarga moslashuvchanligi, ularning hayotini davomiyligini tashqi muhit sharoitlariga bog'liqligini bilishlari lozim;
TN3	Uzoq umr ko'ruvchi daraxt turlari. Fenokuzatuv o'tkazish tartibi, uning maqsadi va vazifalari. Daraxtlarni turli sharoitlarga moslashuvchanligi, ularning hayotini davomiyligini tashqi muhit sharoitlariga bog'liqligini bilishlari lozim;
TN4	Daraxt turlarining geografik tarqalishi va uni belgilovchi asosiy omillar. Daraxt turlarini introduksiya qilish tamoyillari va uni o'nnon xo'jaligi va ko'kalamzorlashtirish uchun ahamiyati. Daraxt turlarini iqlimlashtirish va rayonlashtirish tamoyillarini bilishlari lozim;
	<i>Ko'nikmalar jihatidan:</i>
TN5	Ochiq va yopiq urug'lilarga mansub oilalarga kiritilgan turkum va turlarni aniqlay oladi;
TN6	Qum sahro hududlaridagi daraxt-buta o'simliklarini farqlay oladi;
TN7	Tog'-o'rmonlarining daraxt-buta o'simliklarini va to'qay o'rmonlarida o'suvchi daraxt-buta o'simliklariga baho bera oladi;
TN8	O'zbekiston Qizil kitobiga kiritilgan daraxt-buta turlarini muhofaza qilishni biladi.

Fan mazmuni

Mashg'ulotlarshakli: ma'ruza (M)

M1	Kirish. Dendrologiya fani va uni o'rganish tarixi. Daraxtlarning morfologiyasi, hayotiy shakllari va hayotining davomiyligi. Fenokuzatuv va uning ahamiyati.
M2	Daraxtlarning morfologiyasi, hayotiy shakllari va hayotining davomiyligi. Fenokuzatuv va uning ahamiyati.
M3	Daraxtlarning vegetativ organlari morfologiyasi va hayotiy funksiyalari.
M4	Daraxtlarning generativ organlari morfologiyasi va hayotiy funksiyalari.
M5	Daraxt turlarining geografik tarqalishi, introduksiyasi va iqlimlashtirish. O'zbekiston dendroflorasi.
M6	Tabiatda meva va urug'larning tarqalishi. Urug'dan va vegetativ ko'payish.
M7	Daraxtlarni ekologik asoslari. Asosiy ekologik omillar va daraxt, buta o'simliklarining ularga munosabati.
M8	Gingkodoshlar, zarnabdoshlar va taksodiyaoshlar oilalari.
M9	Qarag'aydoshlar, Sarvdoshlar Chinordoshlar, Qayrag'ochdoshlar oilalari.

Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulotlar (A)

A1	Daraxt-buta o'simliklar sistemikasi.
A2	Dendroflora va binar nomenklatura xaqida tushuncha.
A3	Daraxtlarning vegetativ organlari morfologiyasi. Novda, barg, ildiz tuzilishi va hayotiy funksiyalari.
A4	Daraxtlarning generativ organlari morfologiyasi. Gul, meva, urug'lar tuzilishi va hayotiy funksiyalari.

A5	Daraxt va butalarning biomorfologik xususiyatlari, o'sish va rivojlanish qonuniyatlari.
A6	Daraxtlarning geografik tarqalish qonuniyatlari.
A7	Introduksiya va iqlimlashtirish xususiyatlari.
A8	Asosiy ekologik omillar va ularning dendroflora vakillariga ta'siri.
A9	Daraxt va buta turlaridan namunalar yig'ish. Gerbary tayyorlash uslubini o'rganish.
A10	Fenokuzatuvning maqsadi va uni o'tkazishning tashkil etish asoslari.
A11	Ochiq urug'lilar sinfi bilan tanishish. Ginkgodoshlar va Zarnabdoshlar oilalari.
A12	Taksodiydoshlar va araukariydoshlar oilalari.
A13	Qarag'aydoshlar oilasi.
A14	Sarvidoshlar oilasi.
Mashg'ulotlar shakli: Laboratoriya mashg'ulotlari (L)	
L1	Noyob tropik daraxt va butalar hamda yopiq binolarda o'suvchi manzarali o'simliklarni o'rganish.
L2	Daraxt butalarning meva va urug'larini tasnifi, tavsifi va tabiatda tarqalishini o'rganish.

Mustaqil ta'lim (M1)		soat
1.	Tog' o'rmonlarining daraxt-buta o'simliklari.	4
2.	Sarvidoshlar oilasi. Mahalliy archaturlari.	6
3.	Pistadoshlar oilasi. Pista turkumi.	6
4.	Sarvidoshlar oilasi. Kiparis (sarvi) turkumi.	6
5.	Yong'oqdoshlar oilasi. Yong'oq turkumi. Grek yong'og'i.	6
6.	Ranoguldoshlar oilasi. Bodom turkumi.	6
7.	Zarangdoshlar oilasi. Zarang turkumi.	6
8.	Qarag'aydoshlar oilasi. Qarag'ay turkumi.	6
9.	Qayrag'ochdoshlar oilasi. Qayrag'och turkumi.	6
10.	Jumrutdoshlar oilasi. Chilonjiyda turkumi.	4
11.	Diospirosdoshlar oilasi. Xurmo turkumi.	6
12.	Qum-sahro o'rmonlarining daraxt-buta o'simliklari. Saksovul turkumi.	6
13.	To'qay o'rmonlarining daraxt-buta o'simliklari. Terak turkumi.	6
14.	Zaytundoshlar oilasi. Shumtol turkumi.	6
15.	Chinordoshlar oilasi. Chinor turkumi.	6
16.	Fenokuzatuvning maqsadi va uni o'tkazishning tashkil etish asoslari.	6
17.	Ochiq urug'lilar sinfi bilan tanishish.	6
18.	Ginkgodoshlar oilasi.	6
19.	Zamabdoshlar oilasi.	6
20.	Taksodiydoshlar oilasi.	6
21.	Arauکاریydoshlar oilasi.	4
22.	Qarag'aydoshlar oilasi.	4
23.	Sarvidoshlar oilasi.	4

- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

Fan o'qituvchisi haqida ma'lumot

Muallif:	E.U.Umurzakov.- "Agrotexnologiya, ishlab chiqarishni mexanizayalashtirish va avtomatlashtirish" kafedra professori, qishloq xo'jalik fanlari doktori.
E-mail:	Umurzakov@mail.ru
Tashkilot:	Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti "Agrotexnologiya, ishlab chiqarishni mexanizatsiyalashtirish va avtomatlashtirish" kafedra
Taqrizchilar:	I.A.U.Maxmatmuradov - Samarqand agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar instituti Agrokimyo tuproqshunoslik va o'simliklar himoyasi kafedra mudiri, Q'x. f. d. 2. F.X.Xoshimov - Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Agrobiotexnologiyalar va oziq-ovqat xavfsizligi instituti Agrokimyo va o'simliklar himoyasi kafedra mudiri, q.x.f.d., professor

Mazkur Sillabus universitet o'quv-uslubiy Kengashning 2024-yil 29-avgustdagi 1-sonli yig'ilishi bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus "Agrotexnologiya, ishlab chiqarishni mexanizatsiyalashtirish va avtomatlashtirish" kafedrasining 2024-yil 28-avgustdagi 1-sonli yig'ilishi bayoni bilan maqullangan.

/ O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i

Fakultet dekani

Kafedra mudiri

Tuzuvchi

R.Ro'ziqulov

E.Berdimuratov

A.Xasilbekov

E.Umurzakov

24.	Yopiq urug'lilar bilan tanishish.	4
25.	Toldoshlar oilasi.	4
26.	Tutdoshlar oilasi.	4
27.	Qoraqatdoshlar oilasi.	4
28.	Chinordoshlar oilasi.	4
29.	Zarangdoshlar oilasi.	4
30.	Qayrag'ochdoshlar oilasi.	4
31.	Pistadoshlar oilasi.	4
32.	Yong'ochdoshlar oilasi.	4
33.	Ra'noguldoshlar oilasi.	4
34.	Jumrudoshtlar oilasi.	4
35.	Diospirosdoshlar oilasi.	4
36.	Dukkakdoshlar oilasi.	4
37.	Zirkdoshlar oilasi.	4
38.	Shikvidoshlar oilai.	4
39.	SHo'radoshlar oilasi.	4
40.	Torondoshlar oilasi.	4
41.	Jiydoshlar oilasi.	4
42.	Qayindoshlar oilasi.	4
43.	Qoraqayindoshlar oilasi.	4
44.	Shamshoddoshlar oilasi.	4
45.	Normushkdoshlar oilasi.	4
46.	Jo'kadoshlar oilasi.	4
47.	Soxtakashtandoshlar oilasi.	4
48.	Magnoliyadoshlar oilasi.	4
49.	Mirtadoshlar oilasi.	4
50.	Lavrdoshlar oilasi.	4
51.	Rutadoshlar oilasi.	4
52.	Uzumdoshlar oilasi.	4
53.	Vignoniy adoshlar oilai.	4
54.	Simarubadoshlar oilasi.	4
55.	Zaytundoshlar oilasi.	4
56.	Evkommiyadoshlar oilasi.	4
57.	Noyob tropik daraxt va butalar.	4
58.	Yopiq binolarda o'suvchi manzarali o'simliklarni o'rganish.	4
59.	Chirmashib o'suvchi lianalami o'rganish.	4
60.	Daraxt butalarning meva va urug'larini tasnifi, tavsifi va tabiatda tarqalishini o'rganish.	4
61.	Qum-sahro o'rmonlarining daraxt-buta o'simliklari. Saksovol turkumi.	2
62.	Qum-sahro o'rmonlarning daraxt-buta o'simliklari. Sho'ra turkumi.	2
63.	Tarondoshlar oilasi. Qandim. juzg'un turkumi.	2
64.	Yulg'undoshlar oilasi. Jing'il turkumi.	2
65.	To'qay o'rmonlarining daraxt-buta o'simliklari. Terak turkumi.	2

66.	O'zbekiston to'qay o'rmonlari. Tol turkumi.	2
67.	Jiydoshlar oilasi. Jiyda turkumi.	2
68.	Jiydoshlar oilasi. Chakanda turkumi. (oblepixa).	2
69.	Qayindoshlar oilasi. Qayin turkumi.	2
70.	Zaytundoshlar oilasi. Shumtol turkumi. (yasen).	2
71.	Qoraqayindoshlar oilasi. (Bukoviye) Eman turkumi (dub).	2
72.	Tutdoshlar oilasi. Tut va Maklyura turkumi.	2
73.	Chinordoshlar oilasi. Chinor turkumi.	2
74.	Dukkakdoshlar oilasi. Albisiya. Akasiya. Bogryanik turkumi.	2
Jami:		304

Asosiy adabiyotlar

1.	Qayimov A.K., Berdiyev E.T. Dendrologiya. Darslik. - T.: - "Fan va texnologiya", 2012. - 330 bet.
2.	Qayimov A.K., Berdiyev E.T., Turdiyev S.A., Hamroyev H.F. Dendrologiya. Darslik. - T.: - "Fan va texnologiya", 2016. - 356 bet.
3.	Булигин Н. Е. Дендрология Л. Арпонхозиздат. 1991.:
4.	E.U.Umurzakov, O.A.Po'latov, K.T.Abdullayev // Grek yong'og'i (<i>Juglans regia</i> L.) "Samarqand davlat chet tillar instituti nashriyoti". Samarqand 2023 yil. 224 b.

Qo'shimcha adabiyotlar

1.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent. "Tasvir" nashriyot uyi. 2021 yil. - 52 bet.
2.	Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent. "Tasvir" nashriyot uyi. 2021 yil. - 36 bet.
3.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent. "O'zbekiston" nashriyoti, 2022 yil. - 416 bet.
4.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.
5.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori.

Axborot manbaalari

1.	www.gov.uz - O'zbekiston Respublikasi hukumat portali.
2.	www.lex.uz - O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
3.	www.ru.wikipedia.com
4.	www.zivonet.uz .

Talabani fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho olish uchun talabani bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini to'liq yoritib olsa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-xuquqiy hujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- tarixiy jarayonlarni sharhlay bilsa;

b) 4 baho olish uchun talabani bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushungan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirasida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy hujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.

v) 3 baho olish uchun talabani bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilsa;
- bayon qilish ravon bo'lmasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.

g) quyidagi hollarda talabani bilim darajasi qoniqarsiz 2 baho bilan baholanishi mumkin:

- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;